

zonder aanlokkelijke prentjes te blijven. Wij wachten nog slechts op de mooie juffers-gestalten der haarmiddelfabrikanten, en dan is de cirkelgang ten einde.

Pijnlijk doet het aan, op een lijst van aanbevelingen dezer middelen, te midden van een groot aantal tandmeesters, al weder enkele artsen — het zijn er slechts 3 — aan te treffen; hoe lang zal het nog duren, voordat allen inzien, hoe verkeerd, maar hoe dwaas het tevens is, zich voor den reclamewagen zijns naasten te laten spannen! Hoeveel aromatische oliën ook in de middeltjes zijn gemengd, toch maakt de geheele zaak een zeer onfrisschen indruk.

DE GENEESMIDDELEN-NIJVERHEID EN DE LIJSTEN VAN HET CONGRESS FÜR INNERE MEDIZIN. — Het verslag van de geneesmiddelencommissie van genoemd congres bevat de mededeeling, dat de „Verbände” der scheikundige en pharmaceutische fabrieken de gegrondheid van de beginselen der commissie hebben erkend en bereid zijn, aan haar werk steun te verlenen. Het „Verband der Chemisch-Pharmazeutische Gross-Industrie” deelt nu in de *Münch. med. Wochenschr.* mede, dat zij het stelsel der commissie, berustende op een beoordeeling van de aankondigingen der geneesmiddelen, ondoelmatig acht, en dit ook mondeling aan de commissie heeft te kennen gegeven. Het Verband stelt er prijs op, te verklaren, dat het de gegrondheid der genoemde beginselen niet erkent.

VRIJE ARTSENKEUS IN DE ARMENPRAKTIJK. — Bij de behandeling in den Dordtschen raad van de voorgestelde verordeningen inzake burgerlijke instellingen van weldadigheid en geneeskundige armenverzorging (gevolg van de nieuwe armenwet) had dr. TH. STOOP bezwaar tegen de laatstgenoemde verordening. Hij ontwikkelde een ander denkbeeld, hierop neerkomende, dat de ondersteuning-genië-tenden worden ondergebracht in een ziekenfonds, waardoor zij feitelijk verkrijgen de vrije keuze van arts of vroedvrouw. De gemeente stelle dan niet meer aan, zooals tot nu toe: heel- en genees- en verloskundigen en vroedvrouwen.

Een ontwerp-verordening met kostenberekening zal door den heer STOOP worden ingediend. De verordening van B. en W. werd alsnu teruggenomen, al is zij daarmede niet van de baan (*Telegraaf*).

ONDERZOEK VAN ONGEVALSPATIËNTEN DOOR ONBEVOEGDEN. — In een schadevergoedingsproces ten gevolge van een spoorwegongeluk had de rechtbank ten verzoeken van de spoorwegmaatschappij beslist, dat van de eischeresse een RÖNTGEN-photo zou worden genomen en dat aan een arts opgedragen. De arts wenschte de photo's door een fotograaf te laten vervaardigen, maar de eischeresse wenschte dit niet toe te staan. De rechtbank was van oordeel, dat dit ook niet van haar mocht worden gevorderd, maar dat de arts zelf de hem gegeven opdracht behoorde te vervullen (*Med. Record*).

PINKHOF.

INGEZONDEN.

DE BIJZONDERE STRAFGEVANGENIS TE SCHEVENINGEN.

Hooggeachte Redacteur-Gérant!

Ik vrees de vermaning vooral „bondig” te zijn, den schrijvers in het *Tijdschrift* welbekend, wat al te zeer ter harte te hebben genomen en moet u thans toch om eenige plaatsruimte vragen om het stuk van den heer REITSEMA in het nummer van 2 Augustus jl. te beantwoorden.

Niet een voordracht van mij is afgedrukt in het *Tijdschrift*, maar een opstel „naar”

een voordracht. De middenmoot, geen twee pagina's lang, is een resumé van hetgeen ik gedeeltelijk te Leiden, gedeeltelijk bij de demonstratie in het gesticht heb behandeld en waaraan ik misschien 1½ uur besteedde. Ik moest dus veel achterwege laten, omdat de bijzonderheden het gros der lezers niet kon interesseeren, maar werd daardoor wat kort en onvolledig.

Allereerst wat de bestemming van het gesticht betreft. Hieraan zij thans toegevoegd, dat in overeenstemming met het advies der staatscommissie geen lijdens meer rechtstreeks van de strafgevangnissen naar een krankzinnigengesticht worden gezonden, maar allen, die psychische stoornissen vertoonen, eerst gaan naar Scheveningen. Een uitzondering maken alleen de veroordeelden, die een straftijd hebben langer dan 8 jaar en te Leeuwarden verblijven, benevens degenen, wier straftijd minder dan 3 maanden bedraagt. In Leeuwarden komt of is reeds, gelegenheid tot observatie en kortdurende verpleging van psychisch gestoorden; van de tweede categorie is opzending naar Medemblik een hooge uitzondering. Als ik dus schrijf het aantal patiënten, die uit de gevangnissen naar het krankzinnigenwezen overgingen, is tot $\frac{1}{3}$ of $\frac{1}{4}$ gedaald, dan worden bedoeld veroordeelden, die een straf ondergaan van 3 maanden tot 5 jaar.

Hoeveel waren dit vroeger? De jaarlijksche statistiek van het gevangeniswezen geeft niet de gegevens, die het mogelijk maken dit cijfer met volstrekte zekerheid vast te stellen. Slechts in het bezit van deze verslagen tot en met 1908 heb ik alleen kunnen berekenen, dat over de jaren 1895—1908 zijn overgebracht 312 patiënten uit de bovenbedoelde strafgestichten en 153 uit de huizen van bewaring, waarvan een niet nader vast te stellen deel tot de veroordeelden behoorde. Ik heb dus geschat dat per jaar circa 35 patiënten uit de gevangnissen, hier bedoeld, naar een krankzinnigengesticht werden opgezonden.

Hoeveel worden er thans geëvacueerd? 1 November 1911 is de Bijzondere Strafgevangenis in dienst genomen en het volgende staatje vermeldt de evacuaties in de opvolgende maanden.

1911	November . . . —	1912	Juli 1	1913	Maart . . . . . —
	December. . . —		Augustus. . . 2		April. . . . . —
1912	Januari. . . . 2		September . . —		Mei 1
	Februari . . . 1		October . . . —		Juni . . . . . —
	Maart . . . . —		November . . 1		Juli . . . . . —
	April 1		December. . . —		Augustus. . . . —
	Mei 2	1913	Januari. . . . —		
	Juni 3		Februari . . . 2		

In ruim 21 maanden zijn geëvacueerd 16 patiënten, waarvan 2 bij herhaling (de patiënten X en Y van den heer REITSEMA) dus 14 personen, d. i. per 12 maanden 9 evacuaties en 8 personen. Voorts verdient het de aandacht, dat in de laatste 11 maanden slechts 4 evacuaties plaats vonden; in het jaar 1913 slechts 3, waarvan één bij herhaling. Op grond van de opgedane ervaring en in verband met den aard en het verleden der thans zich hier bevindenden, die volstrekt niet gunstiger zijn dan die der in den aanvang aanwezigen, laat het zich niet aanzien, dat op veel ruimer schaal in de toekomst zal moeten geëvacueerd worden. Is dit zoo, dan kan van het vaststellen van een verhoudingscijfer wel worden afgezien; immers, het resultaat, dat ik belangrijk blijf noemen, is dus niet alleen, dat het aantal opzendingen sterk is gedaald, maar dat op enkele gevallen na het krankzinnigenwezen is ontlast van de zorg voor de psychisch gestoorde veroordeelden.

Het tweede resultaat, hetwelk ik belangrijk noemde, is dat het euvel der heen- en wederzendingen tusschen gevangenis en krankzinnigengesticht tot het verleden behoort. Ik bedoel hiermede natuurlijk niet, dat de oude patiënten, die langzamerhand uit

Medemblik worden ontslagen, als zij hersteld zijn, weer naar het strafgesticht gaan, voor zoover hun straftijd nog niet is verstreken; wie zou dit een euvel noemen? Wel als deze spoedig recidiveeren, wel als herhaalde opzending geschiedt na onvoldoende observatie en het simulanten gelukt daarheen te gaan. Herhaalde opzending naar het Rijkskrankzinnigengesticht had nu sedert de opening van de Bijzondere Strafgewangenis slechts tweemaal plaats; de patiënten X en Y van den heer REITSEMA. Ik noemde dit resultaat belangrijk, omdat dit euvel in de Staatscommissie, in de literatuur, in de pers tot zulke breede beschouwingen heeft aanleiding gegeven. Het is belangrijk vooral in de oogen der niet-medici; wij mogen hun standpunt ook wel in het oog houden.

Het derde resultaat, dat geen „gevaarlijke” patiënt blijvend van het gewangenis naar het krankzinnigenwezen is overgegaan, was genoemd in overeenstemming met het gevoelen van den geneesheer-directeur van het Rijkskrankzinnigengesticht. Alleen ten aanzien van patiënt Y is m. i. verschil van meening mogelijk. Het schijnt mij echter een ondoelmatige methode om door anecdotische uittreksels de lezers te laten oordeelen over dezen, in mijn oogen stelligen, „patiënt”. Ik volg den heer REITSEMA op dezen weg niet.

Omtrent de mogelijkheid van verblijf in de Bijzondere Strafgewangenis van zéér gevaarlijken, moet ik echter het volgende mededeelen.

De patiënten, die met psychische stoornissen uit de gewangenis of hersteld uit het krankzinnigengesticht komen, worden voor den tijd van hoogstens 6 weken in de observatie-afdeeling geplaatst. Een enkele maal kan verlenging aan den minister van justitie worden gevraagd, maar daarna moet beslist worden, of zij gaan naar de cel terug, naar het krankzinnigengesticht of naar de afdeeling „voor de cel ongeschikten”. De geheele bouw toch rust op een artikel in de „Gestichtenwet”, dat zegt, dat zij, die na geneeskundig onderzoek ongeschikt worden bevonden voor eenzame opsluiting in de Bijzondere Strafgewangenis in gemeenschap met anderen hun straf moeten ondergaan.

Eenmaal dus in de afdeeling „voor de cel ongeschikten” moet de psychopaath in gemeenschap blijven. Bij den opzet is niet zonder moeite verkregen, dat op de 3 verdiepingen van deze afdeeling te zamen 8 isoleervertrekken zijn gemaakt. De patiënten kunnen daar tijdelijk zijn, hetzij bij dag, hetzij bij nacht, ook wel eens enkele dagen, misschien zelfs enkele weken, maar in beginsel is verpleging in afzondering verboden. Dit is een gevolg van de bestaande wet en de overheid wenscht dat hieraan de hand wordt gehouden.

Is een psychopaath dus duurzaam ongeschikt om op de gemeenschappelijke zaal te verblijven, dan moet hij of naar de cel terug of naar het krankzinnigengesticht. In afwachting van de Psychopathenwetgeving is hieraan niets te doen.

Wanneer ondanks dit bezwaar in 21 maanden slechts 2 patiënten op deze indicatie moesten worden geëvacueerd, en de overigen of in de Bijzondere Strafgewangenis konden blijven, of naar de cel teruggingen, dan meen ik, dat dit resultaat bevredigend kan worden genoemd. Bevredigend vind ik ook, dat sedert Juli 1912, het tijdstip waarop twee bewaarders, de een opgeleid door collega CASPARIE, de ander door mij, en die op „oordeelkundige wijze” met de patiënten omgaan, in de observatie-afdeeling werden werkzaam gesteld, geen enkele maal is gebruik gemaakt van de alarm-inrichting;

dat de staat van vernielingen in het geheele gesticht over 1913 vermeldt: gebroken 7 ruiten, 2 boterpotjes, 3 waterpotten, 1 stoel, 2 pooten van een tafeltje en door een Rus 1 maal een brits en 2 maal een privaaton in de strafcel, en dat zeer weinig disciplinaire straffen behoeven te worden opgelegd;

dat er dank zij den directeur, den heer GIJZE WEENINK, een humane en beschaafde toon heerscht;

dat de regeering en het college van regenten een ruime opvatting huldigen omtrent het bezoek aan de inrichting ook voor studeerenden en de patiënten, met hun goed-

vinden, klinisch kunnen worden voorgesteld; het beste middel om de inrichting op een zeker peil te houden.

En nu het verband tusschen het stuk van den gewezen 2den geneesheer van het Rijksgesticht dr. KAT en dit m. i. bevredigend resultaat. Mijn bedoeling, die, ik erken het gaarne, door de gewenschte bondigheid niet voor ieder duidelijk kon zijn, was in de eerste plaats een erkentelijke verwijzing naar diens artikel, hetwelk in regeeringskringen grooten indruk heeft gemaakt en stellig tot bespoediging van de hervormingen op dit gebied heeft medegewerkt. En dan, KAT heeft zich niet bepaald tot het constateeren van verkeerde toestanden door overvulling maar ook op gewenschte hervorming aandrongen.

Deze verkeerde toestanden zijn bovendien niet alleen het gevolg van overvulling, want na de verdeeling der patiënten over andere gestichten, dit weet de heer REITSEMA even goed als ik, hebben zij zich elders geducht doen gevoelen. Neen, de aard dezer patiënten, wier psychotische stoornissen, in engeren zin, meestal van korten duur zijn, maakt hen niet geschikt voor een langdurig verblijf in een krankzinnigengesticht. Zond men hen spoedig terug, dan volgde recidief, zond men hen niet terug, dan kreeg men treurige toestanden in het gesticht. Hierop hebben de gestichtsgeneesheeren bij herhaling gewezen en zij zullen zich, naar ik hoop, verheugen, dat de resultaten in de Bijzondere Strafgevangenis aanvankelijk bevredigend zijn, welke resultaten volstrekt niets afdoen aan hetgeen in het Rijkskrankzinnigengesticht werd of wordt gepresteerd. Hoe de heer REITSEMA mij, die zooveel aan de voorlichting nu en de samenwerking met zijn chefs heb te danken, verdenken kon een minder gunstig licht te willen laten vallen op het Rijksgesticht, is mij een raadsel. Voor een taak gesteld, die slechts gedeeltelijk tot het gebied der krankzinnigenverpleging behoort, zou het eer tegen, dan vóór een krankzinnigengesticht pleiten, als het de resultaten had bereikt, die de Bijzondere Strafgevangenis verplicht is na te streven.

Met beleefden dank voor de mij toegestane plaatsruimte,

Uw Dw.
J. W. DEKNATEL.

WAAR GAAN WIJ TOCH HEEN?

In het ochtendnummer van „de Telegraaf” van 2 Augustus lezen wij de volgende advertentie van een collega:

WRATTEN

en sommige huidziekten genezen door „haute fréquence” (bijzondere elektrische bestraling). Spreekuren enz. enz.

Nu zou ik willen vragen, afgezien nog van alle medische ethiek, wat zou men wel zeggen, wanneer een *ander arts* als smaakvol corrigens van dit recept, hieronder ging adverteeren:

WRATTEN

verdwijnen in $\frac{1}{3}$ à $\frac{1}{2}$ der gevallen binnen korten tijd spoorloos na het gebruik van een eenvoudig drankje¹⁾. Spreekuren enz.

Misschien zou men het nog eerlijk noemen.

Haarlem, 4 Aug. 1913.

Dr. N. J. M. FAÇÉE SCHAEFFER

¹⁾ Zooals den lezers bekend zal zijn, 200 gram Aq. calcis na den hoofdmaaltijd gedurende enkele weken.